

УДК 674.093

М.П. Саганюк - заступник директора Департаменту розвитку легкої та деревообробної промисловості

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ТА МЕБЛЕВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розглянуті стан та перспективи розвитку деревообробної та меблевої промисловості.

*Saganuk M.P. deputy director of Development
Department of light and woodworking industry*

Strategy of woodworking and furniture industry development

A state and development of woodworking and furniture industry perspectives have been considered.

У кінці минулого століття в деревообробній та меблевій промисловості спад продовжувався майже 10 років. У результаті за рівнем виробництва галузь була відкинута на багато років назад. Це був важкий період в історії як держави, так і галузі.

У процесі опанування основ ринкової економіки, набуття певного досвіду, підприємства поступово адаптувалися до існуючої економічної ситуації, стали більше уваги приділяти здійсненню технологічних перетворень, встановленню взаємовигідних зв'язків, оновленню асортименту продукції, зміцненню своїх позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках. У результаті довготривала тенденція скорочення обсягів виробництва припинилась і у 1998 році вперше було досягнуто економічного росту [1, 2].

За період з 1998 по 2006 рік обсяги виробництва продукції з деревини в цілому зросли більше, ніж у 4 рази, деревностружкових плит – у 7 разів, деревноволокнистих плит – в 1,6, фанери клеєної – в 4,5, меблів – у 6,5 раза. Значно гірша ситуація з виробництвом паркету, шпону та столярних виробів. Виробництво шпону струганого становить лише 25 % до рівня виробництва 1990 року. На нашу думку це зумовлено двома основними причинами:

- збільшенням експортних поставок фансировини твердих листяних порід;
- використанням для виробництва меблів деревностружкових плит, оздоблених синтетичними плівками замість натурального шпону.

Аналіз результатів роботи меблевої та деревообробної промисловості у 2006 році та за 1 квартал 2007 року.

Як і у попередні роки, у 2006 році галузь працювала успішно. Випуск меблів становив 2,3 млрд. грн. при темпі росту 113,4 %, продукції деревообробки було виготовлено на суму понад 2,9 млрд. грн. при темпі росту 113,9 %.

У 1 кварталі 2007 року високі темпи зростання демонструє деревообробна промисловість – 139,1 % у порівнянні з відповідним періодом минулого року. Таке зростання відбулося за рахунок нарощування потужностей і, відповідно, обсягів виробництва деревностружкових плит, яких у 1 кварталі 2007 р. випущено 421 тис. м³, що на 58,5 % більше, ніж за цей період минулого року.

Разом з цим в поточному році значно уповільнились темпи розвитку меблевого виробництва. За 1 квартал приріст становив лише 2 %, що пояснюється наступними факторами:

- нестабільністю на сировинному ринку, що зумовило скорочення виробничої програми підприємств;
- насиченістю меблевого ринку виробами як іноземного, так і вітчизняного походження;
- політичною нестабільністю в Україні, внаслідок чого знизився попит на товари довготермінового використання до яких належать меблі.

Стабільно зростає також експортний потенціал галузі. За 2006 рік експорт меблів склав 185 млн.дол.США і зріс порівняно з 2005 роком на 28 %. Питома вага експорту у виробництві меблів протягом останніх років становить 35...40 %. Споживачами українських меблів є понад 60 країн світу. Найбільше їх поставляється до Росії, Польщі, Німеччини та Франції. Спостерігається тенденція зростання частки експорту меблів до Польщі відповідно з 3 % до 13 % та зменшення - до Росії: з 57 % - у 2001 році до 33 % - у 2005 році. Ймовірно і надалі на ринку Росії нас чекатимуть труднощі. У зв'язку з цим, пошук нових ринків збуту продукції є особливо актуальним для підприємств, орієнтованих на російський ринок.

Разом з цим, незважаючи на стабільний розвиток протягом останніх років деревообробної та меблевої промисловості, подальші позитивні зрушення стримуються рядом факторів, які негативно впливають на зміцнення економічного стану підприємств та забезпечення належної конкурентоспроможності продукції з деревини, особливо меблів – головного галузевого продукту. Це особливо актуально в умовах близької перспективи входження України до Світової організації торгівлі.

Проблемні питання.

1. Стримуючим фактором у розвитку деревообробної та меблевої промисловості є проблема із сировинним забезпеченням підприємств.

Як відомо, до 90-х років минулого століття Україна потребу у лісосировині на 60 % задовольняла за рахунок імпорту із Російської Федерації.

У роки становлення Української держави, як уже зазначалось, відбувся значний спад виробництва галузевої продукції і обсяги вітчизняних лісозаготівель з надлишком задовольняли попит на різні сортименти деревини з боку деревообробних підприємств. Зараз розвиток деревообробної та меблевої промисловості досяг такого рівня, коли відчувається дефіцит по більшості сортиментів деревини, що є стримуючим фактором у розвитку галузі.

При цьому, маючи значний ресурсний потенціал, обсяги заготівлі деревини в Україні зростають низькими темпами. Україна упевнено посідає одне з останніх (якщо не останнє) місць з обсягу використання середньорічного приросту деревини, заготовляючи близько 40 % приросту, у той час як у інших європейських країнах цей показник перевищує 80 %.

Іншим стримуючим фактором є нестабільність сировинного забезпечення деревообробних підприємств і його непрозорість.

Аукціони з продажу необробленої деревини, які відбулися в березні засвідчили, що лісогосподарськими підприємствами запропоновано для продажу

не весь обсяг деревини, стартові ціни без об'єктивних причин завищені в середньому на 15...20 %, у договорах між продавцями і покупцями термін поставки продавцем визначається «протягом кварталу», що не може задовольняти переробні підприємства, оскільки не дає можливості планувати свою діяльність.

2. Значну небезпеку національному товаровиробнику створює нелегальний імпорт меблів.

Незважаючи на всі зусилля Мінпромполітики України, галузевого Департаменту, питання захисту вітчизняного ринку від неконтрольованого імпорту меблів та тіньового виробництва до кінця так і не вирішено. Тут мають місце не тільки недопрацювання Міністерства, Держмитслужби та Держстандарту, а, перш за все, пасивність самих підприємств, відсутність скоординованих дій в плані застосування чинного законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції, зокрема, Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну». Згідно із ст. 16 цього Закону, якщо зростання обсягу імпорту в Україну відбувається у таких розмірах, що заподіюється або існує загроза заподіяння шкоди, з метою захисту національних інтересів може бути прийнято рішення про застосування таких спеціальних заходів:

- запровадження режиму квотування імпорту в Україну;
- встановлення спеціального мита щодо імпорту в Україну.

У період розслідування, до прийняття рішення, можуть бути застосовані заходи нагляду за імпортом товару, який є об'єктом розслідування, що також є стримуючим і дисциплінуючим фактором під час імпорту.

Звичайно процедура розслідування не проста, вимагає певних зусиль та часу однак цим потрібно займатися, оскільки за даними Держкомстату у 2006 році імпорт меблів зріс проти 2005 року на 50 % склав 178 млн. дол. США. З понад 60 країн, найбільше меблів ввозиться в Україну з Італії, Китаю, Росії, Польщі, Туреччини та Німеччини. За статистикою, в Україні понад 70 % імпортованих меблів мають походження з цих країн.

За січень 2007 р. імпорт меблів склав 16,7 млн. дол. США при темпі росту 154 %. У цей період різко збільшились поставки меблів: з Китаю – у 2,1 раза; Польщі – в 1,8; Італії – в 1,2; Туреччини – в 10 разів.

Разом з цим, фактичний стан речей з імпортом меблів в Україну ще гірший. За аналітичними даними Мінпромполітики, які базуються на зарубіжній статистичній інформації, наданій Торговельно-економічними місіями, імпорт меблів у 2005 році становив понад 274 млн. дол. США або у 2,5 раза більше за дані Держкомстату. В 3...3,5 раза більше офіційної статистики був імпорт меблів в Україну і в попередні роки.

Починаючи з 2000 року тіньовий імпорт меблів в Україну щорічно зростає у середньому на 15 %. На протязі останніх трьох років він становив 160...190 млн. дол. США на рік, що складає 70...80 % вітчизняного виробництва. Основна частка “тіньових” меблів, а це майже 90 %, має італійське та польське походження. У 2005 році за аналітичними даними неконтрольований імпорт меблів з Італії склав майже 110 млн. дол. США (70 % від загального обсягу), Польщі – 30 (19 %).

Тіньовий імпорт найбільш негативно впливає на розвиток вітчизняного меблевого виробництва і завдає відчутної шкоди державі. При належній роботі

вітчизняних митних служб цю проблему можна було б ліквідувати співпрацюючи з зарубіжними митними органами та фірмами-постачальниками.

Мінпромполітики України направлено листа на адресу Держмитслужби з цього питання, а також започатковано співробітництво у рамках двосторонньої Угоди про співпрацю.

3. Не меншу загрозу розвитку меблевої промисловості створює тіньове виробництво меблів.

Порушуючи чинне законодавство, ділки тіньового бізнесу створюють недобросовісну конкуренцію законослухняним виробникам, демпінгуючи на ринку, не відповідаючи за якість продукції та не сплачуючи належних податків – обманюють покупця та державу.

Сертифікація продукції та належна робота правоохоронних і податкових органів, а також Держспоживстандарту України могли б, якщо не повністю ліквідувати таку діяльність, то значно її зменшити. З цією метою необхідно вжити заходів, які б унеможливили реалізацію на ринках та в торгівельній мережі України меблевої продукції тіньового походження, яка не гарантує безпеки споживачів та негативно впливає на економіку держави.

4. Постійної уваги потребує питання підвищення якості та конкурентоздатності продукції, оновлення асортименту меблів та ін. виробів.

Як відомо, приблизно 35 % світового обсягу виробництва меблів припадає на західноєвропейські країни – наші найближчі сусіди. Найбільшими виробниками меблів у Європі є Німеччина (27 % всього обсягу виробництва меблів, у Європі), Італія (24), Франція (11) і Великобританія (10 %), які є законодавцями мод у меблевому виробництві і, які готові потіснити вітчизняних товаровиробників на ринку України.

За даними статистики виробництвом меблів в Україні займається 350 великих і середніх підприємств. Крім цього, підприємницькою діяльністю, пов'язаною з меблевим бізнесом, займаються ще кілька тисяч малих підприємств. Треба визнати, що далеко не всі наші підприємства готові конкурувати з європейськими виробниками меблів.

Враховуючи те, що головним завданням і змістом роботи меблевої та деревообробної промисловості є задоволення зростаючих потреб населення і держави в різноманітних товарах з деревини, основними з яких є меблі, деревностружкові і деревноволокнисті плити, фанера, пиломатеріали, столярні і паркетні вироби, основними напрямками промислової політики у ближній перспективі буде:

- законодавче врегулювання питань економічного розвитку галузі;
- опрацювання та вжиття заходів щодо уникнення негативних наслідків роботи підприємств в умовах входження України в СОТ та ЄС;
- опрацювання разом з Держкомлісгоспом та Мінприроди питання збільшення обсягів поставки лісосировини на внутрішній ринок за рахунок оптимізації використання середньорічного приросту деревини;
- реалізація чинного законодавства щодо захисту вітчизняного виробника і внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції;
- залучення інвестицій для створення виробництва сучасних конструкційних матеріалів, оскільки розвиток меблевої промисловості прямо пов'язаний з розвитком прогресивних конструкційних матеріалів.

Результатом реалізації стратегічних напрямків промислової політики буде формування конкурентоспроможного, інтегрованого у світове виробництво лісопромислового комплексу, продукція якого відповідатиме основним критеріям і досягненням розвинутих держав у цій галузі, шляхом створення економічних, організаційних і правових умов для ефективного розвитку деревообробної та меблевої промисловості, використання науково-технічного потенціалу, забезпечення впровадження екологічно чистих та ресурсозберігаючих технологій [3-6]. Пріоритетом при цьому є орієнтація на задоволення потреб внутрішнього ринку у високоякісній, конкурентоспроможній продукції виробничого та соціального призначення. (табл. 1):

Табл. 1. Динаміка зростання промислового виробництва у деревообробній та меблевій промисловості

Показники	Одиниця виміру	Факт		2010 р.	Темп до 2005 року, %	
		2005 р.	2006 р.		2006	2010
Індекс зростання обсягів виробництва деревини та виробів з неї	%	х	х	х	113,9	В 1,4 р.б.
Виробництво основних видів промислової продукції в натуральному вимірі:						
Деревностружкові плити, всього	тис.м ³	1150	1329	1600	115,6	В 1,4 р.б.
Деревноволокнисті плити, всього	млн.м ²	24,1	22,2	26	92,2	108
Плити середньої щільності (МДФ)	тис.м ³	-	-	100	-	-
Фанера клеєна та ГКД, всього	тис.м ³	171	163	190	94,8	110
Шпон струганий, всього	млн.м ²	25,8	25,5	26	98,8	101
Пиломатеріали, всього	млн.м ³	1,9	1,8	2,5	89,2	В 1,3 р.б.
Паркет, всього	тис.м ²	1880	1419	2000	75,4	106
Меблі	млн.грн.	2063	2349	3800	113,4	В 1,3 р.б.

Література

1. Гайда С.В. Матеріали для виготовлення виробів з деревини. – Львів:ВМС. – 2000. – 160 с.
2. Гайда С.В. Раціональне конструювання виробів з деревини. – Львів:ВМС. – 2001. – 93 с.
3. Гайда С.В., Кшивецький Б.Я., Войтович І.Г. Прокопович Б.В. Тлумачний словник з деревооброблення. – Львів: НЛТУ України. – 2002. – 280 р.
4. Гайда С.В. Гнучкі автоматизовані виробництва та робототехніка в деревообробці: Основи створення ГАВ. – Львів: ВМС. – 1998, – 149 с.
5. Гайда С.В. Гнучкі автоматизовані виробництва та робототехніка в деревообробці: Основи робототехніки. – Львів: ВМС. – 1998, – 145 с.
6. Гайда С.В. Особливості та перспективи роботизації меблевої промисловості України / Науковий вісник УкрДЛТУ / наук.-техн. зб. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 12.5 – С. 38-40.

УДК 674.093.24.06

**Проф. В.М. Максимів, д-р техн. наук;
доц. О.Б. Ференц, доц. С.О. Манзій, канд-ти техн. наук;
інж. З.П. Копинець, інж. А.О. Ференц – НЛТУ України**

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОСІРОВИННИХ РЕСУРСІВ У ДЕРЕВООБРОБЦІ

Розроблено науково-обґрунтовані нормативи витрат деревини у виробництві пиломатеріалів з використанням стрічкочислювального обладнання. Розглянуто питання нормування витрати деревини у виробництві столярних виробів.

**Prof. V.M. Maksymiv, doc. O.B. Ferentc, doc. S.O. Manziy,
ing. Z.P. Kopynets, ing. A.O. Ferentc – NUFWT of Ukraine**